

Zornmärket och dess ideologiska betydelse för traditionell musik i Sverige under åren 1980-2010

Vad innebär det egentligen att vara riksspelman? Och vem kan bli det? Vad symboliserar och står Zornmärket för – nu som då? Zornmärkets betydelse, roll och funktion som spelmansmärke inom s.k. svensk folkmusiktradition har flitigt diskuterats sedan märkesuppspelningarna inrättades år 1933 av Svenska Ungdomsringen för bygdekultur (idag Svenska folkdansringen). Märket hade ursprungligen framställts av konstnären Anders Zorn i en tid präglad av nationalromantiska idéströmningar och delades ut som minne till deltagarna i samband med den nationella riksspelmansstämman på Skansen i Stockholm år 1910. År 1933 blev märket istället ett förtjänstmärke i valörerna brons, silver och guld. Märkesuppspelningarna lockar ett hundratal folkmusikutövare varje år att inför den s.k. Zornjuryn, enskilt bli granskade och bedömda utifrån musikalisk skicklighet och traditionsmedvetenhet om olika lokala och regionala folkmusikaliska stilar inom Sverige. Märket är idag väl känt både inom och utom spelmanskretsar och är starkt laddat med prestige och status.

Projektet syftar till att söka fördjupa kunskapen om den svenska folkmusikens förändringsprocesser från slutet av 1970-talet och fram till idag med särskilt fokus på ideologiska ställningstaganden när det gäller synen på och konstruerandet av tradition. Genom ett antal fallstudier knutna till Zornmärket och Zornmärkesuppspelningarnas verksamhet söker projektet belysa de ideologier som är förbundna med verksamheten och därmed också synliggöra de bärande diskurser kring traditionell musik i Sverige, som dominerat samtalet inom folkmusikkretsar under de senaste 30 åren.

Utifrån olika samlingar vid Visarkivet, inspelade debatter, klingande uppspelningar, intervjumaterial och observationer kartläggs verksamheten. Vilka ämnen har väckt debatt kring Zornmärket under olika tidsperioder? Hur gestaltar sig uppfattningar om det "lokala", "regionala", "nationella" respektive "internationella" i samtalet? Hur definieras det "svenska" i spelmanstraditionen? Vad innebär ett traditionsbevarande sätt och hur förhåller man sig till urvalsprocesser, kanonisering och förnyelse? Vilken repertoar och vilka instrument är acceptabla att spela upp på och varför? Påverkar detta i sin tur den övriga folkmusikmiljön, och på vilket vis?

Intressanta händelser i övrigt för studien är folkmusikens professionalisering och institutionalisering via musikutbildningar vid musikhögskolorna i Sverige. Begrepp som innovation, revitalisering, post-revival, immateriellt kulturarv, kanon och autenticitet problematiseras också i studien.